

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
У двох частинах
Частина 2

(Суми, 19 травня 2017 року)

Суми
2017

медалі: «За звільнення Белграда» та «За перемогу над Німеччиною в Великій Вітчизняній війні».

Батьки Сергія Борисовича познайомилися вже після закінчення війни та через рік одружилися. Тож, війна принесла багато бід та горя, які довелося пережити цій сім'ї. Але незважаючи на це вони продовжували жити власним життям. Переїхали жити до села Степанівка Сумського району Сумської області. Та прожили там решту свого життя.

КВАЧАН Р.

(науковий керівник – к. і. н., доц. *В. А. Нестеренко*)

ІСТОРІЯ МОЄЇ РОДИНИ*

Сімейні цінності займають перше місце в житті багатьох, але, нажаль, ми часто забуваємо про своє коріння. Маю можливість розповісти про історію своєї родини, що бере початок з дідів та прадідів, але з тих, хто ще поряд, є тільки бабуся Мамрова Тамара Григорівна, яка може допомогти своїми розповідями глибше пізнати історію сім'ї.

Моя бабуся народилася 1946 року в Білорусії, в місті Петриків Гомельської області. Після закінчення школи вступила до Моцарського педагогічного університету на відділення початкових класів. Після закінчення навчального закладу працювала все життя вчителем початкових класів.

Бабусині батьки до війни мешкали у військовому містечку міста Вітебськ, а потім переїхали до міста Петриків. Прадідусь

---

* Робота здійснена в рамках виконання фундаментального дослідження №0115U000677 «Історичний розвиток порубіжжя Північно-Східної України як засіб конструювання загальнонаціональної моделі історичної пам'яті».

був справжнім музикантом, шанував народні пісні та щиро ними захоплювався. У Петрикові він влаштувався на роботу в Будинок культури, згодом став його директором, де й пропрацював усе життя. Прабабуся після народження дітей улаштувалася на роботу кухарем до дитячого садка.

У моєї бабусі було троє рідних братів. Перший брат уже помер, другий закінчив авіаційне училище та був направлений до Архангельська, де й прожив усе своє життя. Молодший брат зараз мешкає та працює в місті Петриків.

Про голодомор моя бабуся знає тільки з розповідей батьків. Коли вони згадували про ті події, то для них жакіття того часу ніби оживали. Дитинство її батька пройшло на Кавказі. Голод забрав мільйони життів, так він забрав і життя його маленької сестрички. Мати жила зі своєю сім'єю в селі Петриківського району, де вони тримали власне господарство, тому роки голоду далися їм не так важко і, на щастя, усі члени сім'ї вижили.

Після страшних подій 1932-1933 років на долю людей випало ще одне неабияке випробування - війна. Як тільки вона почалася, батька моєї бабусі відразу забрали на фронт, а матір евакуювали на Урал на військовий завод, де працювала всі роки війни, виготовляючи снаряди. Дядька також забрали на фронт, там він пропав безвісти, і до сьогодні про нього, на жаль, нічого не відомо.

На моє питання, як жилося бабусиним батькам у роки війни, вона зі сльозами на очах тільки тихо промовляє: «Важко...». Хоча вона народилася вже у післявоєнні роки, розповіді людей та рідних, які пережили цей жах, випробування на патріотизм та волю в пам'яті назавжди.

Про події на фронті дізнавалися тільки з листів. У них прадідусь писав, як вони просувалися та звільняли республіку, про жорстокі бої з німцями, про те, як часом здавалося, що перемогти німецьку армію неможливо, але здаватися не можна

було. Гасло тих часів: «Тільки вперед і ні кроку назад!». Прабабуся все життя пам'ятала, як чекала звісточку від свого коханого, як вечорами молилася, щоб був живий, коли очі були червоні від болю та туги за рідними.

Моя бабуся народилася вже в післявоєнні роки, вона тільки з історій та оповідей її батьків та знайомих пам'ятає, що німці були дуже жорстокими, не милували нікого, були сотні понівечених життів сусідів, голод і жах. Німці окупували всю Білорусію, ходили по домівках та забирали останні харчі й худобу, яка була в людей, палили хати й цілі села. Це були жахливі часи для всіх жителів.

Мій прадідусь був нагороджений орденом Леніна, орденом Червоної Зірки, медаллю «За відвагу», орденом Великої Вітчизняної війни, орденом «За взяття Берліна». Коли прадідусь одягав свої нагороди, вони вкривали всі його груди. Моїй бабусі запам'ятався найбільше орден Червоної Зірки. Прадідусь став військовим ще до війни, він пройшов усю війну та з перемогою дійшов до Берліна. Проте всі медалі світу не варті того, що йому довелося пережити на шляху до перемоги. Я пишаюся своїм прадідом і шкодую, що не змогла поспілкуватися з ним особисто.

Своє дитинство бабуся майже не пам'ятає, але говорить, що в неї власних спогадів про повоєнний голод немає. Вона пам'ятає тільки босоноге, безтурботне та щасливе дитинство, яке пройшло в Петрикові.

Безсумнівно, для кожної сім'ї її історія дуже важлива. Саме в родині ще до того, як на нашу свідомість впливає навколишній світ, ми отримуємо перші й часто найважливіші уроки історії.